

INGENIEUS

HAARLEMMERMEER
MUSEUM
DE CRUQUIUS

Jaarverslag 2019
Haarlemmermeermuseum
De Cruquius

INGENIEUS

Het Haarlemmermeermuseum De Cruquius toont onze Haarlemmermeerse geschiedenis van land, water en lucht over een periode van 2000 jaar.

Stichting Haarlemmermeermuseum De Cruquius is een fusie van het Cruquius Museum, het Historisch Museum en Meer-Historie.

HAARLEMMERMEER
MUSEUM
DE CRUQUIUS

Cruquiusdijk 27, 2142 ER Cruquius
T 023 – 5285704 ~ E info@shmdc.nl
www.haarlemmermeermuseum.nl

Het Cruquius Museum behoort tot de top 100 van onze rijksmonumenten. Het neogotische gebouw is de behuizing van de 'Cornish Engine', de grootste stoommachine ter wereld en het markeringspunt van de start van de Industriële Revolutie in Nederland. Dit museum vertelt het verhaal van ingenieuze droogmaking van het Haarlemmeer en het ontstaan van de gelijknamige polder.

Daar neemt het Historisch Museum het stokje over: in een 'overdekte openluchtpresentatie' toont het de historie van Haarlemmeer vanaf de droogmaking in 1852 tot nu. Niet alleen de mensen – de zgn. polderjongens (die de Ringvaart en de andere vaarten hebben gegraven), de boeren, de winkeliers – komen aan bod, maar ook het bestuur, de zorg, het onderwijs, de infrastructuur, de ruimtelijke ordening, de luchthaven en nog veel meer.

Meer-Historie – de derde poot van de stichting – zorgt met diverse werkgroepen voor het beheer en behoud van de erfgoedcollectie Haarlemmeer. Vier keer per jaar verschijnt een boeiend en informatief magazine.

MOOI NIEUWS

In 2019 is Haarlemmermeermuseum De Cruquius uitgenodigd lid te worden van het Unesco Water Museums Global Network. Met trots hebben we de uitnodiging aangenomen. Watermusea van over de hele wereld willen de waarde van dit watererfgoed bekend maken aan een groot publiek om de wereldwijde watercrises en de mogelijke oplossingen ervan beter te begrijpen. Ons verhaal sluit aan bij het wereldwijde urgente waterverhaal. In juni vond de meerdaagse Internationale Waterconferentie van het WAMUNET plaats met afgevaardigden van watermusea uit de hele wereld. Een van de hoogtepunten tijdens de conferentie was het ondertekenen van de 'The Constitutive Act of the Global Network of Water Museums'. Dit gebeurde onder het toezien van het meer dan 1000 jaar oude Tribunaal van 'Waters of Valencia' een instelling om het lokale waterbeheer met elkaar te belangstelling, buiten op een van de mooie historische pleinen van Valencia.

ORGANISATIE

De organisatie opereert met een raad van toezicht, directeur-bestuurder en een staf (totaal 4.1-fte). Het vrijwilligerscorps bestaat uit zo'n tweehonderdvijfentwintig personen. De organisatie werkt samen met een wisselend aantal leveranciers, freelancers, dienstverleners en bedrijven.

VRIJWILLIGERS

De circa tweehonderdvijfentwintig vrijwilligers verrichten een scala aan taken, zoals het verzorgen van rondleidingen, collectieregistratie, restauratie, receptiewerk, meedenken in werkgroepen, promotieactiviteiten en tuinonderhoud. De redenen waarom men vrijwilligerswerk wil doen, zijn zeer divers. De een zoekt een fijne tijdsbesteding (na het pensioen of als activiteit naast ander werk), de ander is vrijwilliger om werkervaring op te

TENTOONSTELLINGEN

In 2019 organiseerde de stichting talrijke grote en kleinere exposities in het Historisch Museum, in de Waterschapszaal van het Cruquius Museum, in de Witte Boerderij en op externe locaties als verzorgingshuizen en scholen. Met de tentoonstellingen trekt het museum veel (herhaal)publiek. Dit jaar hebben we vooral veel aandacht besteed aan de kleinere tentoonstellingen met korte doorlooptijd. Het geeft ons de mogelijkheid om snel te kunnen schakelen en creatieve onderwerpen te kunnen aanpakken.

In het Historisch Museum waren te zien: 'Schakels, een reis langs betekenisvolle plekken van Haarlemmeer', 'Compassie, breien voor een goede zaak', 'Wat is er hier gebeurd? Black story in Historisch Museum', 'Wie het kleine niet eert', 'Bekende Gezichten - Portretten

in hout van Peter Millenaar' en 'Point of view, zie jij wat ik zie'. Laatstgenoemd fotografieproject vond plaats in samenwerking met Picture Bridge waarbij Haarlemmeerders en nieuwkomers gevraagd werden aan de hand van fotografie ervaringen en verhalen uit te wisselen.

In het Cruquius Museum vond de fototentoonstelling 'Heavy Metal' van Rob Slooten plaats. In de Witte boerderij waren diverse kleine presentaties te zien. Tijdens de monumentendagen toonden leerlingen van Cobi Buser hun werk. Daarnaast was er ook werk te zien van beeldhouwster Annie Schrijvers. Ook werkten we mee aan tentoonstellingen elders – in verzorgingshuizen en scholen in de polder – onder meer door het uitlenen van objecten.

doen, te re-integreren of om vaardigheden op peil te houden. Welke reden men ook heeft, het enthousiasme van eenieder is steevast groot. In 2019 zijn ook diverse inhoudelijke bijeenkomsten georganiseerd. Vanzelfsprekend zien wij onze vrijwilligers graag bij sociale bijeenkomsten als de nieuwjaarsreceptie, de zomerborrel, lezingen, het Cruquius Symposium, uitstapjes naar collega-instellingen, een koffieochtend – laatste maandag van de maand – op een van onze locaties in de polder of 'Het Nicolaas Kruik-genootschap' waarbij vrijwilligers elkaar informeren over allerlei wisselende thema's. Dit jaar is er ook – onder grote belangstelling van onze vrijwilligers in samenwerking met Veilig Verkeer Nederland – een bijeenkomst om de verkeersregels weer 'op te poetsen'.

COLLECTIE

Het erfgoed is een gemeenschappelijk goed voor de samenleving. Het heeft een belangrijke sociale waarde. De collectie weerspiegelt de ziel van het museum, de aanjager voor al onze activiteiten. Onze missie is het verzamelen, beschrijven, in stand houden en beschikbaar stellen van het erfgoed van Haarlemmermeer. Behalve ons pronkstuk, de stoommachine in het Cruquiusgemaal, omvat de collectie veel aan waterhuishouding en poldergerelateerde objecten en talloze voorwerpen, foto's en documenten over de geschiedenis van de Haarlemmermeerpolder.

Bijna wekelijks krijgen we objecten aangeboden. In 2019 ontvingen we bijvoorbeeld een Hoofddorps schilderij van Barend Klaassen en zijn broer, landbouwwerktuigen, documentatie over luchtvaart, attributen uit de paardensport, stoommodellen, een 16 mm filmprojector waarmee we de films konden bekijken die we eerder gekregen hadden en zelfs een kaart van J.B. Veeris met een droogmakingsplan uit 1641.

Een aparte vermelding waard is de schenking van een sokkenbreimachine. Dit apparaat werd in de oorlog veelvuldig gebruikt. Een dame met kennis van zaken uit Alkmaar heeft de machine roestvrij en weer werkend gemaakt. Het is de bedoeling de machine tijdens demonstraties te gebruiken en er sokken mee te breien.

In 2019 is door Vereniging Hendrick de Keyser, eigenaar van het gemaal, gewerkt aan de restauratie van de wanden van de machinekamer. Het museum was daardoor een maandlang gesloten.

Het in 2018 verworven depot de Polderschuur, aan de Spieringweg te Vijfhuizen, zorgt voor veel reuring. Deskundige vrijwilligers werken er regelmatig aan de restauratie van het mobiel erfgoed. Elke donderdagavond houdt een groep jongeren zich bezig met het opknappen van de werktuigen én er is regelmatig 'open huis' voor vrijwilligers en voorbijgangers. Het mobiel erfgoed wordt vaak ingezet bij demonstraties op het land en bij jaarmarkten.

“

EEN VAN DE HOOGTEPUNTEN TIJDENS DE CONFERENTIE WAS HET ONDERTEKENEN VAN DE 'THE CONSTITUTIVE ACT OF THE GLOBAL NETWORK OF WATER MUSEUMS'. DIT GEBEURDE ONDER HET TOEZIEND OOG VAN HET MEER DAN 1000 JAAR OUDE TRIBUNAAL VAN 'WATERS OF VALENCIA'- EEN INSTELLING OM HET LOKALE WATERBEHEER MET ELKAAR TE BELANGSTELLING, BUITEN OP EEN VAN DE MOOIE HISTORISCHE PLEINEN VAN VALENCIA.”

EDUCATIE

Veel scholen uit de regio weten ons te vinden voor een educatief programma in het Cruquius Museum of in het Historisch Museum. Desgewenst gebeurt dat met een rondleiding, soms met acteurs van 'Living History' of met medewerkers van 'Mad Science', de organisatie die kinderen op speelse wijze in aanraking brengt met wetenschap en techniek. Op 3 januari was er volle bak vanwege een spectaculaire demonstratie van de 'professor' van Mad Science. In samenwerking met NMCX zijn diverse educatieve programma's opgezet voor leerlingen van het primair onderwijs. Ook nieuw dit jaar is het programma 'Zorgen voor water' bestemd voor het VO onderwijs dat is samengesteld met NMCX en het hoogheemraadschap van Rijnland. Ook weten we de collega erfgoedinstellingen in de polder steeds makkelijker te vinden voor samenwerkingsprojecten (Crash en Kunstfort).

Scholen (basis en v.o.) boeken een educatief programma bij ons uit eigen beweging, via 'Kunst en Cultuur op school' (Haarlemmermeer) of via Hart (Haarlem). Ook wordt het Cruquius Museum regelmatig bezocht door scholen uit het buitenland die zich in waterbeheer verdiepen.

Bovendien krijgen we dikwijls maatschappelijke stagiairs uit het voortgezet onderwijs over de vloer die een opdracht voor ons uitvoeren, bijvoorbeeld m.b.t. publieksbezoek of technisch onderhoud. Enkele keren per maand zijn in het Historisch Museum en het Cruquius Museum, op zaterdag en zondag onze kindergidsen actief. Voor onze jonge bezoekers is het een leuke manier om onder de enthousiaste leiding van speciaal opgeleide jongeren de musea te bezoeken en zodoende hun eigen geschiedenis te leren kennen.

EVENEMENTEN

Landelijke evenementen als de Museumweek, het Monumentenweekend, het Weekend van de Wetenschap, het Monument van de Maand of de Maand van de Geschiedenis, de Week van Ons Water om er maar een paar te noemen, dragen eveneens bij aan verhoging van de bezoekersaantallen. Dat geldt ook voor ook andere lokale en particulier georganiseerde evenementen als Living History, de Waterdag, wandel- en fietsroutes langs de musea, theater- of muziekvoorstellingen, 'Ontdek Hoofddorp', inburgeringsrondleidingen of historische excursies voor ouderen.

Een mooi voorbeeld van een evenement is de Museummatch georganiseerd in samenwerking met de Stichting Museumkaart. Alleengaande bezoekers kregen tijdens een speciaal voor hen opgetuigd programma met een hapje en een drankje de laatste wetenswaardigheden over de nieuwbouw te horen.

Net als voorgaande jaren kregen de verhalenafels op dinsdagochtend grote belangstelling. De verhalenafel in het najaar 2019 stond in het teken van 75 jaar bevrijding.

Vanuit de gemeente organiseert 'De Karavaan' drie jaar op een rij het tweedaags theater/of cultureel evenement 'de grazende zwaan'. In 2019 verzorgden we er met veel herrie de dorsdemonstraties en bakten we pannenkoeken met het gemalen graan. Ook voor kinderen waren er historische activiteiten.

MARKETING / COMMUNICATIE

In 2019 werkten we verder vanuit de kernwaarden van het museum: 'in beweging', 'samen', 'inventief/ingenieur' en 'onvergetelijk'. Deze begrippen staan centraal bij goede interne en externe communicatie. In 2019 is hard gewerkt aan het verder verstevigen en professionaliseren van de interne communicatie.

Het jaar stond vooral in het teken van het ontwikkelen van CRM (customer relation management). Tijdens de zoektocht naar een passend en betaalbaar platform bood een consultant van G-Company aan om het CRM Salesforce pro-bono met ons te ontwikkelen. Omdat Salesforce ook een non-profit versie bleek te hebben, werd dit kwalitatieve relatie platform opeens bereikbaar. Twee ICT-vrijwilligers werden door de consultant opgeleid en begeleid. Op 19 december was de officiële Go-Live dag. Vanaf 1 januari 2020 zullen relaties, publieksboekingen en zakelijke boekingen worden opgeslagen en verwerkt in Salesforce. Het CRM is een belangrijke stap in het professionaliseren van de interne en externe communicatie en biedt grote kansen voor marketing. Ook is het CRM een belangrijke stap naar het volgen van AVG.

Verder vragen free publicity, social media, de digitale nieuwsbrief en andere uitingen continu de aandacht. Met het verzorgen van ruime publiciteit rondom de speciale activiteiten zijn extra kansen gecreëerd om Haarlemmermeermuseum De Cruquius bij een groot publiek onder de aandacht te brengen.

ZAALVERHUUR

Ook in 2019 is de combinatie Cruquius Museum-Theehuis voor bezoekers bijzonder aantrekkelijk, en dat geldt ook voor (feestelijke) bijeenkomsten in het Historisch Museum. Een hapje en/of drankje vooraf of na afloop kan het bezoek extra aangenaam maken. De ruimtes zijn meer dan vijftig keer verhuurd voor ca. 3.700 gasten.

Het Cruquius Museum blijft een geliefde locatie om trouwfoto's te maken. Bij dergelijke gelegenheden doet zich de mogelijkheid voor van combinatieaanbiedingen, waarmee bezoekers van het museum korting krijgen in het Theehuis of andersom.

IN 2019 WERKTEN WE VERDER VANUIT DE KERNWAARDEN VAN HET MUSEUM: 'IN BEWEGING', 'SAMEN', 'INVENTIEF/INGENIEUR' EN 'ONVERGETELIJK'. DEZE BEGRIPPEN STAAN CENTRAAL BIJ GOEDE INTERNE EN EXTERNE COMMUNICATIE."

SCHAKELS AAN DE KETTING

Het project 'Schakels aan de ketting', gestart in 2015 met subsidie van het Mondriaanfonds, schakelt verhalen, plekken van betekenis - zichtbaar of onzichtbaar - en bewoners aan elkaar tot een erfgoedroute door de polder. Op die plekken staat nu een markering van de hand van ontwerper René Knip.

Naar aanleiding van de fusie in 2019 van de gemeente Haarlemmermeer met Haarlemmerliede & Spaarnwoude is op verzoek van de gemeenteraad 2019 gewerkt aan de uitbreiding van de palen. Ook Havenbedrijf Amsterdam bood aan een verhalenpaal te doneren. Samen met Historische Werkgroep Spaarnwoude, Dorpsvereniging Spaarnwoude en Haarlemmerliede en Historisch Halfweg en na een oproep aan de bewoners om hun betekenisvolle plek aan te wijzen, heeft uitvoerder Griekspoor in het najaar van 2019 de route met vijf extra palen uitgebreid tot twintig. In 2020 verschijnt de kaart van de gemeente Haarlemmermeer als verbinding van de schakelpalen met fiets- en wandelroutes voor het publiek.

BEZOEKERS

In 2019 heeft de Stichting Haarlemmermeermuseum De Cruquius 38.382 bezoekers mogen ontvangen waarvan 5798 leerlingen van scholen. Het betrof individueel bezoek, groepsbezoek of bezoek aan een evenement. De website www.haarlemmermeermuseum.nl trok in 2019 58.450 bezoekers, 14% meer dan in 2018.

Google Grand Adwords wordt ingezet voor het verhogen van het museumbezoek, de naamsbekendheid en het promoten van activiteiten en aanbod. Google Ads verhoogt het bezoek aan de website met 11%. Ook Google Business is een belangrijke link naar de website. Cruquius Museum en Historisch Museum Haarlemmermeer scoren respectievelijk 4,5 en 4,4 van 5 sterren op dit online platform.

De diverse facebook accounts worden goed gevolgd met 816 volgers voor het Cruquius Museum, 626 voor het Historisch Museum en 635 volgers van de Redactie Magazine Meer-Historie. Het aantal volgers op Facebook, Instagram en Twitter neemt gestaag toe.

38.382
bezoekers

58.450
website bezoekers

2077
Facebook volgers

PUBLICATIES

In 2019 zijn weer prachtige uitgaven verschenen van het kwartaalmagazine Meer-Historie. Het blad profileert zich als een magazine over 'Cultuur, geschiedenis en erfgoed van Haarlemmermeer'. De redactie van het blad ontvangt elke keer weer verschillende artikelen van Haarlemmermeesters die graag hun verhaal vertellen.

Daarnaast zoekt de redactie in elk nummer de aansluiting op de actualiteit. Het publiek reageert stevast positief op het magazine, dat vaak onderling wordt uitgewisseld. Ook hebben we bijdragen geleverd aan andere publicaties zoals over 'Schakels aan de ketting' in het 'Erfgoed Magazine' en Rabo & Co.

FINANCIËN

De totale baten van de exploitatie van de stichting in 2019 waren € 593.464 bestaande uit € 284.000 aan subsidie van de gemeente, € 212.728 aan overige inkomsten via kaartverkoop, winkel en zaalverhuur en € 96.736 aan extra subsidies, giften en sponsoring voor bijzondere projecten als tentoonstellingen, demonstraties en publicaties. Zo hebben we een bijdrage van het Rabo Coöperatiefonds mogen ontvangen voor het opknappen van de bloemenkar, in te zetten bij demonstraties van onze werktuigen.

In 2019 is vooral alleen voor de nieuwbouw extra subsidies opgehaald.

SAMENWERKING

De tweede helft van 2019 stond hoofdzakelijk in het teken van AO/IB (Administratie Organisatie/ In Beheer). De organisatie groeit en wij hebben – ook vanwege de nieuwbouw en de sponsorgelden – te maken met grotere geldstromen. Hierdoor zijn we verplicht om de organisatie van onze administratieve organisatie naar een hoger plan te tillen. Kleine ICT-wijzigingen werden in dit kader al uitgevoerd.

MADURODAM

Vrijdag 7 juni trok toenmalige burgemeester Hoes samen met wethouder Ruigrok naar Madurodam voor bezichtiging van het Cruquius Model aldaar, schaal 1:2 en 'Waterwolf' genaamd. Het gemaal dient als een bezoekersruimte voor een interactieve opstelling over de moeizame haat-liefde verhouding tussen mens en water. We stemmen regelmatig af met de afdeling communicatie van Madurodam. Het is voor ons een opsteker dat 'ons' gemaal is gekozen als voorbeeld van de Oer-Hollandse strijd tegen het water en dat de vele bezoekers aan het park kennis maken met de 'Waterwolf' en vervolgens worden doorverwezen naar Cruquius Museum.

HET IS VOOR ONS EEN OPSTEKER DAT MADURODAM 'ONS' GEMAAL IS GEKOZEN ALS VOORBEELD VAN DE OER-HOLLANDSE STRIJD TEGEN HET WATER EN DAT DE VELE BEZOEKERS AAN HET PARK KENNIS MAKEN MET DE 'WATERWOLF' EN VERVOLGENS WORDEN DOORVERWEZEN NAAR CRUQUIUS MUSEUM."

Samenwerking met andere organisaties is beslist nodig en bovendien heel inspirerend. Zo werken we nauw samen met Ons Water. Dit is een samenwerkingsverband van waterschappen, waterbedrijven, watermusea, Rijkswaterstaat, provincies, gemeentes, ministerie van Infrastructuur en Waterstaat, Unie van waterschappen, Vewin, VNG en IPO. In 2019 is gezamenlijk een waterpaspoort gerealiseerd voor de jeugdige en onderzoekende bezoekers. In 2019 zijn we ook een samenwerkingsverband aangegaan met amsterdam&partners, belangrijk voor het vergroten van onze zichtbaarheid binnen de MRA.

Verder werken wij steevast samen met diverse musea, met ERIH (= European Route of Industrial Heritage), Holland Route, Vereniging Hendrick de Keyser, het hoogheemraadschap van Rijnland, VSC (Vereniging van Science Centra), Platform Museale Locaties, Pier K, het Museumplatform Haarlemmermeer, erfgoedinstellingen, de gemeente Haarlemmermeer, de provincie Noord-Holland, diverse scholen en maatschappelijke organisaties, Kunstfort, Podium voor Architectuur, Poppodium Duycker, Het Cultuurgebouw, Reinwardt Academie, Stoomgemaal Halfweg, Gemeenlandshuis Spaarndam, de Museumvereniging, Rijkswaterstaat, Karijn Kakebeke (Picture Bridge Foundation), WAMUNET (Unesco) en tal van particulieren. Die samenwerking levert vaak interessante uitwisselingen en projecten op die veelal met gesloten beurzen kunnen worden gerealiseerd.

Met de gemeente wordt regelmatig gesproken over financiën, subsidies, de gezamenlijke musea in Haarlemmermeer, Haarlemmermeer & Partners en het gemeentearchief Haarlemmermeer. Regelmatig neemt (een lid van) de staf deel aan diverse workshops, (internationale) congressen en meetings van onder meer de gemeente, de provincie, Plein C, Pier K, de vrijwilligerscentrale, VSC, het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat, Cultuurmarketing, de provincie, Rijkswaterstaat, WAMUNET (Unesco) en ERIH.

NIEUWBOUW EN FONDSSENWERVING

Een belangrijk deel van het jaar heeft in het teken gestaan van aanpassingen aan de plannen voor de nieuwbouw. Deze aanpassingen zijn, onder meer, het gevolg van aanvullende eisen, adviezen van de erfgoed- en welstandcommissie van de gemeente, het doorlopen van het vergunningentraject én de opdracht om binnen het in 2014 vastgestelde budget te blijven. Vooral dat laatste aspect van de aanpassingen heeft voor de nodige hoofdbreken gezorgd omdat de bouwkosten (indexering) de afgelopen jaren met ruim 20% zijn toegenomen. Deze tegenvallers waren uiteraard onderwerp van gesprek in het veelvuldig overleg met de gemeente. Aan het eind van het jaar heeft de wethouder besloten een externe deskundige advies te laten uitbrengen over bouwbudget en planaanpassingen. Verwacht wordt dat dit advies in het eerste kwartaal van 2020 wordt uitgebracht. Daarna zal duidelijk worden hoe de voortgang zal zijn. Intussen wordt volop gewerkt aan de herinrichting van het Cruquius Museum, waarvoor de ontwerpers van Opera Amsterdam het concept hebben aangeleverd. De nieuwe permanente tentoonstelling in het gemaal zal in juni 2020 opgeleverd worden.

De fondsenwerving is in 2019 volop doorgedaan. Weliswaar zijn er dit jaar geen bedragen boven de € 50.000 toegezegd, maar met positieve reacties van enkele kleinere fondsen is toch een substantieel bedrag aan het budget toegevoegd. Ook crowdfunding, waarvoor veel vrijwilligers blijvend actief zijn, heeft weer extra middelen opgeleverd.

Vanaf 2014 zijn bij vijftig subsidiënten, fondsen en sponsors aanvragen ingediend. Daarvan werden er, tot nu toe, achtentwintig gehonoreerd. Aan het eind van het jaar zijn verkennende gesprekken gevoerd met vertegenwoordigers van het Haarlemmermeerse bedrijfsleven. Bedoeling van deze verkenning was en is om in 2020 gericht een aantal grote bedrijven te benaderen voor sponsoring.

INTUSSEN WORDT VOLOP GEWERKT AAN DE HERINRICHTING VAN HET CRUQUIUS MUSEUM, WAARVOOR DE ONTWERPERS VAN OPERA AMSTERDAM HET CONCEPT HEBBEN AANGELEVERD."

DANK!

We kunnen het niet genoeg blijven zeggen: dank aan alle vrijwilligers en andere betrokkenen die, ieder op eigen wijze, hebben bijgedragen aan het succes van de stichting en die zich hebben ingezet voor het beheer, het behoud en de presentatie van het Haarlemmermeers erfgoed. Daarbij denken wij natuurlijk ook aan de mensen die zich hebben ingezet voor educatie, voor de organisatie van evenementen of andere activiteiten van het museum. Het museum is bovendien veel dank verschuldigd aan de gemeente Haarlemmermeer, de Vereniging Hendrick de Keyser, het hoogheemraadschap van Rijnland, de Vereniging Vrienden van De Cruquius en vele particulieren.

